

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת בהעלותך

וא"כ יש לדון שלכן הי' מותר לכל אחד מהם לבקש שיהרגוהו תחילה, כיון שבהקדמת המיתה שמבקש שיהרגוהו תחילה, הרי יש בזה מעשה הצלה לחבירו, וא"כ יש מקום לומר שהמעשה מוגדר כמעשה הצלה שמציל את נפש חבירו.

ולפי"ז אין להוכיח מזה לנידו"ד, בחולה בעל יסורים גדולים שרוצה להתפלל על קירוב מיתתו ר"ל, שיתכן שאין לו להתפלל ע"ז, כיון שאין בקירוב מיתתו מעשה הצלה כלל, אלא יש בזה רק איבוד נפש מישראל.

אך באמת יש לדון שאין לומר הכי, משום שלכאוי לא יתכן שהטעם שהותר לכל אחד מהם לבקש מהקיסר שיהרגוהו תחילה, הוא משום שעיי"ז הוא מעכב בזה את מיתת חבירו וכנ"ל, - כיון שבעלמא קיי"ל שחייך קודמין לחיי חבירך, ובפשטות י"ל, דגם חיי שעה שלך, קודמין לחיי שעה של חבירך, וא"כ שוב צ"ע, כיצד הותר לכל אחד מהם למסור את החיי שעה שלו למיתה, בעבור הצלת החיי שעה של השני.

- ג -

והנה אע"פ שבאמת נראה לומר בפשיטות, שגם חיי שעה שלך, קודמין לחיי שעה של חבירך וכנ"ל, אך באמת יש לפלפל טובא בזה ע"פ המעשה הידוע, שכאשר רה"י בראדין הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל הי' חולה מאוד, החליטו בני הישיבה לערוך מגבית של חיים עבור רה"י, וכל אחד מבני הישיבה תרם יום או שבע מחיינו בעבור הגרני"ט.

וכאשר באו להתרים את הח"ח זצ"ל, בעבור מגבית החיים הנ"ל, - הח"ח הירחר תחילה בדבר, ואח"כ הסכים לתרום דקה אחת (!) מחיינו, בעבור הצלת חיי הגרני"ט, (עיי' בספר 'מאיר עיני ישראל' ח"א עמ' 243).

ומעתה צ"ע טובא בזה, כיצד הותר להם לתרום מחיייהם בעבור הצלת חיי הגרני"ט, והרי קיי"ל שחייך קודמין לחיי חבירך, - והי' מקום לבאר בזה, שכיון שהם לא מסרו את כל חייהם בעבור הצלת האחר, אלא הם מסרו רק 'חיי שעה' מהחיים שלהם, לכן הותר להם לעשות כך, (ועיי' ב'דרכי תשובה' (יו"ד סי' קנ"ה, ו) שהביא מהנהגות 'חכמת שלמה', שעד י"ב חודש נחשב כחיי שעה, עיי"ש ואכמ"ל בזה).

- ד -

אכן באמת צ"ע טובא בזה, כיון שבסברא פשוטה נראה לומר, שגם חיי שעה שלך, קודמין לחיי שעה של חבירך, וא"כ צ"ע טובא, כיצד הותר להם לתרום מחיייהם בעבור הצלת חיי הגרני"ט, והרי קיי"ל שחייך קודמין לחיי חבירך, - וכאשר כל אחד מהם תרם למשל יום מחיינו שיעבור לחיי הגרני"ט, הרי זה מסירת 'חיי שעה' של יום חיים, בעבור הצלת חבירו ב'חיי שעה' של יום חיים.

ואע"פ שיש מקום לדון ולומר, שכל המגבית שם הייתה בדרך 'סגולית', ולכן הדבר הי' מותר, - אך מי"מ אכתני צ"ע בזה, כיון דקיי"ל דצריך לשמור על הנפש גם מסכנות סגוליות,

ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי: ... מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבנו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה: לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני: ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי: (יא, יא-טו).

ופירש רש"י 'ואם ככה את עשה לי - תשש כוחו של משה כנקבה, כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת, אמר לפניו, אם כן הרגני תחילה', עכ"ל.

והנה דנו הפוסקים, האם מותר לחולה שמתיישר ביסורים גדולים מאוד, עד שטוב מותו מחיינו ר"ל, להתפלל ולבקש מהקב"ה שימיתהו במהרה, בכדי שהוא יפסיק להתייסר, - או"ד שאין ראוי לו להתפלל ולבקש מהקב"ה שימיתהו במהרה.

ומעתה יש לדון, האם יש להוכיח מתפילתו של משה רבינו ע"ה, שהתפלל וביקש מהקב"ה, 'ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי', - ולומר שמוכח מזה שמותר לבעל יסורים גדולים לבקש מהקב"ה, 'הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך', - או"ד שאין מכאן ראייה כלל.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה משה רבינו ביקש מהקב"ה שיהרגוהו תחילה, בכדי שלא יאלץ להתייסר ולראות את הפורענות שתבוא על בניו, ועיי' ב'ספר' (פסיקא לג) שהביא בזה משל, לאחד שנגזרה מיתה עליו ועל בניו, והוא ביקש מההורג שיהרגוהו תחילה, ושלא יראה במיתת בניו, עיי"ש.

ויש לעיי' עוד בכעיי"ז, במה שמצינו במדרש 'אלה אזכרה', שרשב"ג ביקש מהקיסר שיהרגו לפני רבי ישמעאל כה"ג, - ומאידך רבי ישמעאל כה"ג ביקש מהקיסר שיהרגוהו תחילה, ושלא יראה במיתת רשב"ג.

וגם בזה יש לעיי' טובא, כיצד הותר לכל אחד מהם לבקש מהקיסר למות תחילה, - ויש מקום לבאר בזה, שהותר לכל אחד מהם לבקש להקדים מיתתו, בכדי שלא יצטרך להתייסר ביסורים גדולים, כשיאלץ לחזות במיתת השני ר"ל, - וא"כ יש לדון, דיש מקום להוכיח מזה, שמותר לחולה בעל יסורים גדולים להתפלל להקב"ה שימיתהו במהרה ר"ל.

- ב -

ואמנם יש מקום לדחות ולומר, שמהמעשה של רשב"ג ורבי ישמעאל כה"ג אין להוכיח לנידו"ד, כיון דהתם כאשר כל אחד מהם ביקש מהקיסר שיהרגוהו תחילה, הרי הוא ביקש לעכב בזה את מיתת חבירו, כיון שעיי"ז שיהרגוהו תחילה, הרי מיתת חבירו תתעכב בזמן מה.

שחרי נכתבו כמה וכמה הלכות בעניין סכנת 'זוגות', ובעניין סכנת 'עין הרע' וכדו', ואע"פ שהיו סכנות סגוליות.

[ואין להקשות כיצד אדם הראשון נתן לדוד המלך ע"ה שבעים שנה משנותיו, כד נימא שאדה"ר קיים את התורה (ואכמ"ל בזה), - כיון שידוע שקודם מתן תורה, גם אלו שקיימו את התורה עשו 'חשבונות' במקומות מסויימים, והכריעו בכמה וכמה מקומות שבהם מוטב לנהוג שלא כפי כללי התורה, ודו"ק].

- ה -

יש מקום לפלפל בזה, ע"פ משי"כ לדון בשו"ת 'תשובות והנהגות' (ח"ה סי' שצט, עמ' תקצ), שיתכן שמותר לטריפה למסור עצמו למיתה, בכדי להציל את היחי עולם של חבירו, כיון שהחיי עולם של חבירו השלם, עדיפי מהחיי שעה של הטריפה עיי"ש, - [ועי"ע בשו"ת 'מנחת שלמה' (ח"ב סי' פו)].

ומעתה יש מקום לומר, שהתורמים שתרמו חיים להגרני"ט זצ"ל, כל אחד מהם תרם פחות מ"יב חודש משנות חייו, והיינו שכל אחד מהם תרם רק 'חיי שעה' מחייו (וכנ"ל שעד י"ב חודש נחשב כחיי שעה), - ומאידך במגבית כולה נאספו להגרני"ט תרומות של חיים, שהתקבצו ביחד ליותר מ"יב חודש, והיינו שבסופה של המגבית הגרני"ט קיבל מכולם ביחד יותר מ"יב חודש של חיים, וא"כ הגרני"ט קיבל לבסוף 'חיי עולם'.

ומעתה אי נימא כמו שדן לומר ביתשובות והנהגות' הני"ל, שמותר למסור חיי שעה בכדי להציל את חבירו חיי עולם, א"כ יש לבאר שפיר, שלכן הותר להם לתרום 'חיי שעה' להגרני"ט, כיון שהרי הגרני"ט הרויח לבסוף מכל המגבית הני"ל 'חיי עולם' ודו"ק, - [ואמנם אכתי יש מקום לפלפל ולדון, שיי"ל שחיי שעה של אדם בריא, חמורים יותר מחיי שעה של טריפה, וביתשובות והנהגות' הני"ל לא דיבר באדם בריא, אך אכמ"ל].

- ו -

אמנם אכתי צ"ע במה שהקשינו לעיל, במעשה של רש"י ורבי ישמעאל כה"ג הני"ל, דצ"ע כיצד הותר לכל אחד מהם למסור את החיי שעה שלו למיתה, בעבור הצלת החיי שעה של השני, והרי בפשטות נראה לומר, שגם 'חיי שעה' שלך קודמים ל'חיי שעה' של חבירך וכנ"ל.

ויתכן ליישב בזה ע"פ מה שכתב ב'ספר חסידים' (אות תרחצ) וז"ל, 'שנים שיושבים וביקשו אויבים להרוג אחד מהם, - אם אחד תלמיד חכם והשני הדיוט, מצוה להדיוט לומר הרגוני ולא חבירי, - כו' ראובן בן איצטרבלי, שביקש שיהרגוהו ולא לר' עקיבא, כי רבים היו צריכים לר' עקיבא'.

וע"ע ב'מגדל עוז' להיעביץ (פינה א - אבן בוחן, אות פה) שמבואר בדבריו, שמי שידוע בבירור שחבירו ת"ח כשר וצדיק יותר ממנו, אזי הוא רשאי למסור את עצמו למיתה, בכדי להציל את חבירו הגדול ממנו, (והובא ביתשובות והנהגות' הני"ל).

ומעתה יתכן לומר במעשה דרשב"ג ורבי ישמעאל כה"ג הני"ל, שכל אחד מהם סבר ברוב ענוותנותו, שהשני גדול הימנו, ולכן כל אחד סבר שמותר לו לבקש למות ראשון, בכדי להציל את החיי שעה של חבירו שגדול ממנו לפי דעתו.

[ושבו ראיתי בספר 'משנת פיקוח נפש' (סי' עח), שהקשה ג"כ מה הביאור במעשה הני"ל, והביא בשו"ת 'אגרות משה' (יו"ד ח"ב סו"ס קעד) כתב, שאסור לע"ה למסור עצמו למיתה בכדי להציל ת"ח ממיתה, ועיי"ש במשי"כ לתרץ בביאור המעשה הני"ל].

- ז -

אמנם אכתי יש לעי' במה שאיתא שמשו רבינו התפלל וביקש מהקב"ה, 'וְאִם כָּכָה אֶתְ עֵשָׂה לִי הֲרֵגֵנִי נָא ה' הֲרֵג אֶם

מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְיִי, - שיש לדון האם מוכח מזה שמותר לבעל יסורים גדולים לבקש מהקב"ה, 'הֲרֵגֵנִי נָא ה' הֲרֵג אֶם מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ', - כיון דהתם לכאוי לא שייך לדון מצד הסברות שהזכירו לעיל.

אכן באמת גם בזה יש מקום לפלפל ולומר, שאין מהתם ראייה לנידו"ד, בחולה בעל יסורים שרוצה להתפלל לקירוב מיתתו ר"ל, - כיון שיעו"ב ביומא (פ:), שמשו רבינו ביקש מהקב"ה, שיתבד בתורה החטא שמחמתו הוא לא זכה להיכנס לא"י, בכדי שלא יאמרו שהוא חטא בחטא המרגלים של דור המדבר, ולכן הוא לא זכה להיכנס לא"י, עיי"ש.

ומעתה י"ל, שכאשר משה רבינו ביקש מהקב"ה 'וְאִם כָּכָה אֶת עֵשָׂה לִי הֲרֵגֵנִי נָא ה' הֲרֵג אֶם מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְיִי', כוונתו לא הייתה לבקש שהקב"ה יהרגו ירגע אחד' לפני שאר העם, - כיון שאז היו אומרים שהוא חטא יחד עם שאר העם המתאווים, - אלא כוונתו הייתה שהקב"ה יהרגו בתחילה, ואח"כ שיתארו הפסקה של כמה ימים (לפחות) בין מיתת משה למיתת המתאווים, בכדי שלא יאמרו שמיתתו קשורה למיתת המתאווים.

- ח -

והנה יעו"ב בפירוש 'עמק הנצי"ב' על הספרי הני"ל, שביאר את הדברים שם, שמשו רבינו טען שנשאר לו לחיות רק חיי שעה, כיון שהוא עתיד למות לבסוף מחמת שהעם יסקלו אותו, או מחמת שלא יהי' בכוחו לסבול אותם מחמת רוב הצער והתלאה, עיי"ש.

ומעתה שוב יש לפלפל ולומר, שמשום הכי הותר למשה רבינו לבקש מהקב"ה לקרב מיתתו ולהורגו תחילה, כיון שעיי' מיתתו תיגרם הצלה לחיי שעה של עם רב מישראל, שהרי מחמתו מיתתם תידחה בזמן מה, בכדי שלא יאמרו שמשו מת מחמת שהוא גם חטא בחטא של העם המתאווים וכנ"ל.

ולזה י"ל, דהי' שרי למשה למסור את החיי שעה שלו למיתה, בכדי להציל את החיי שעה של רבים מישראל, [וכע"ז ביאר ב'אגרות משה' (שם), את מה שהובא ברש"י בתענית (יח: בד"ה בלודיקא), שלולינס ופפוס מסרו נפשם למיתה, בכדי להציל את אנשי לוד, - וביאר בזה, שאע"פ שבעלמא אסור לאדם למסור עצמו למיתה בכדי להציל את חבירו, אך מ"מ שם הותר להם למסור נפשם למיתה 'משום דהצלת ישראל שאני' עיי"ש].

ולפי"ז שוב אין להוכיח ממשו רבינו, לגבי נידו"ד בחולה בעל יסורים גדולים שרוצה להתפלל על קירוב מיתתו ר"ל, - ודו"ק ונפלא.

**ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850**

**כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת**

**המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM**

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלוש למשבצת המצוינת: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שעות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)